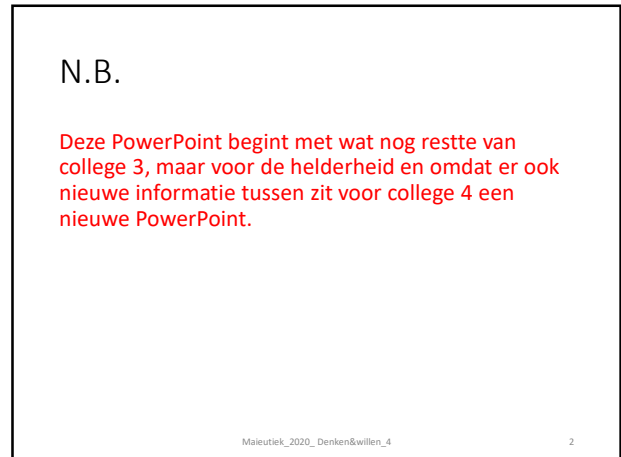
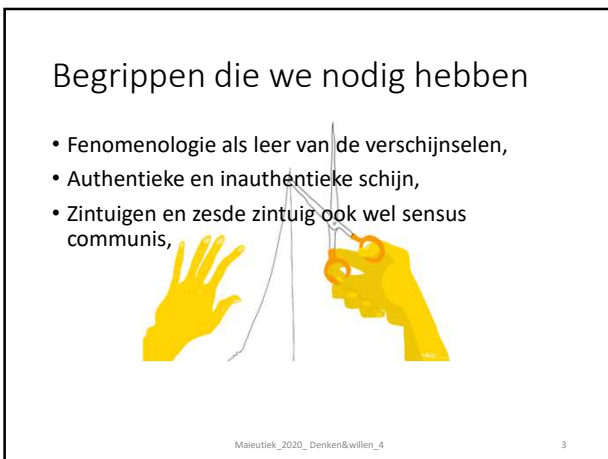

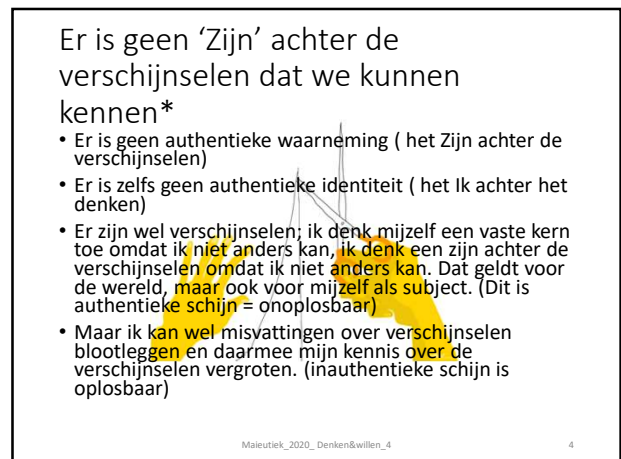
1

2

3

4

5

6

Wat is sensus communis?

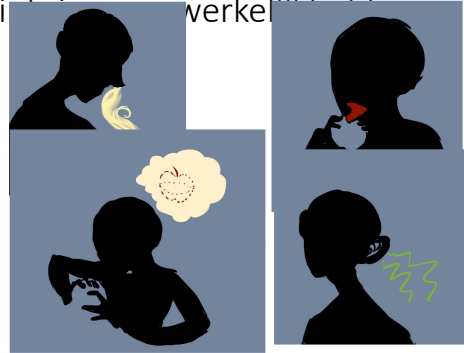
"Ten eerste, het verenigt alle andere zintuigen en bundelt de door de afzonderlijke zintuigen verstrekte informatie als afkomstig van hetzelfde "ding": de appel die we zien, voelen, ruiken en proeven, is één en dezelfde appel. Ten tweede, het ondersteunt het met anderen gedeelde geloof dat onze zintuiglijke waarnemingen betrekking hebben op een werkelijkheid die ook onafhankelijk van onze zintuigen bestaat: er ligt daar werkelijk een appel, ik droom het niet. Terwijl het zicht ons de zichtbaarheid, het gehoor de hoorbaarheid en de tastzin de voelbaarheid van de wereld onthult, vat de *sensus communis* als zesde zintuig de werkelijkheid van wat we waarnemen: het door geen zintuig waar te nemen *zijn* van wat is." (Inleiders blz. 19)

Maieutiek_2020_Denken&willen_4

7

7

Zintuigen en werkelijkheid

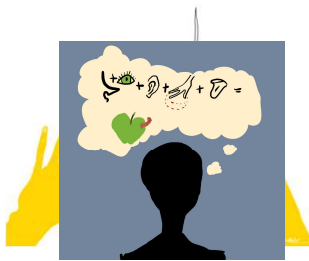

Maieutiek_2020_Denken&willen_4

8

8

Sensus communis

Maieutiek_2020_Denken&willen_4

9

9

Denken willen en oordelen

- Het zijn alle drie vormen van het leven van de geest, maar zegt Arendt hier ze zijn niet van elkaar af te leiden of tot elkaar te herleiden (103)
- Wat ze met elkaar gemeen hebben volgens Arendt is dat ze autonoom zijn, daarmee bedoelt ze dat er alleen inherente wetten zijn waaraan ze gehoorzamen.
- Voor Arendt is het wezenlijk dat ze niet (volledig) geconditioneerd zijn noch noodzakelijk. (104)

Maieutiek_2020_Denken&willen_4

10

10

Relatie tussen verschijnselen, zijn en denken

- Solitude = alleen zijn met jezelf. Dat hoort bij denken.
- Loneliness = alleen zijn met anderen. Dat wat je vooral voelt in relatie tot anderen hoort niet specifiek bij denken.
- Denken = terugtrekking uit de wereld, maar vormt ook onze relatie met de wereld van verschijnselen als een middels metaforen gerepresenteerd verschijnsel.

Maieutiek_2020_Denken&willen_4

11

11

Heden, verleden en toekomst

"Enkel dankzij het vermogen van de geest om het afwezige aanwezig te stellen kunnen wij "niet meer" zeggen en een verleden voor onszelf tot stand brengen, of "nog niet" zeggen en ons klaar houden voor de toekomst. Maar dit is slechts mogelijk voor de geest nadat hij zich uit het aanwezige en uit de noden van het alledaagse leven heeft teruggetrokken." (111)

- Ontzinnelijken (112)
- Denkbeeld opslaan (112)
- Verbeelden (113)

Maieutiek_2020_Denken&willen_4

12

12

Filosofen en hun voorkeur voor terugtrekken uit het *Men* (§10)

- Relatie tussen de dood en de filosofie: Schopenhauer, Heidegger.
- Terugtrekken uit de fysieke conditie die afleidt van het denken maakt dat de filosofie buiten de orde treedt.
- De filosoof onttrekt zich daarmee aan wat *men* kan en doet en daarmee wordt de spot gedreven. Plato schrijft over de Thracische meid en Kant over Tycho Brache en zijn koetsier (119)

Maieutiek_2020_Denken&willen_4

13

13

Denken= nadenken

“Niet de zintuiglijke waarneming, die ons de dingen direct en binnen handbereik laat ervaren, maar de verbeelding, die erop volgt, maakt de dingen klaar voor ons denken. Vooraleer we vragen stellen als "Wat is geluk? Wat is rechtvaardigheid? Wat is kennis?" enzovoort, moeten we eerst gelukkige en ongelukkige mensen ontmoet hebben, getuige geweest zijn van rechtvaardige en onrechtvaardige daden, het verlangen om te weten en zijn bevrediging of frustratie ervaren hebben. Bovendien moeten we de onmiddellijke ervaring in onze geest *herhalen*, nadat we de scène waar die ervaring plaatsvond verlaten hebben. Nogmaals: elk denken is na-denken.” (123)

Maieutiek_2020_Denken&willen_4

14

14

De belangrijkste eigenschappen van de denkactiviteit :

1. de terugtrekking uit de wereld van het gezond verstand en van de verschijnselen;
2. de zelf-destructieve neiging ten aanzien van de eigen resultaten,
3. de reflexiviteit en het daarmee gepaard gaande besef van pure activiteit,
4. het eigenaardige feit dat ik slechts weet heb van de vermogens van mijn geest zolang ze actief zijn! (...) Eigenaardig genoeg, hoe "professioneler" de denkers en hoe groter hun gewicht in onze filosofische traditie, des te meer ze geneigd zijn om op allerlei manieren deze inherente kenmerken zo te herinterpreteren dat ze zich gewapend voelen tegen het gezond verstand, dat bezwaar aantekent bij de nutteloosheid en onwerkelijkheid van hun hele onderneming. (125)

Maieutiek_2020_Denken&willen_4

15

15

De wereld toe-eigenen door haar te benoemen (138)

“Alleen al het benoemen van dingen, het scheppen van woorden, is de menselijke manier om zich de wereld toe te eigenen en zo als het ware de vervreemding van de wereld, waarin, alles wel beschouwd, ieder van ons als nieuwkomer en vreemdeling geboren is, op te heffen.”

Marc groet 's morgens de dingen (Paul van Ostaijen)

Dag ventje met de fiets op de vaas met de bloem/
ploem ploem
dag stoel naast de tafel
dag brood op de tafel
dag visserke-vis met de pijp
en
dag visserke-vis met de pet
pet en pijp
van het visserke-vis
goetendag

Daag-ag vis
dag lieve vis
dag klein visseltje mijn

Maieutiek_2020_Denken&willen_4

16

16

Metaforen

- Denken heeft metaforen nodig om in taal na te kunnen denken.
- Die metaforen zijn ook begrippen voor bestaande verschijnselen die nu toegepast worden op denkbeelden. (het begrip categorie van Aristoteles komt uit de rechtspraak (144))

Maieutiek_2020_Denken&willen_4

17

17

Relatie denken en wereld

“Analogieën, metaforen en emblemen zijn de draden waarmee de geest zich aan de wereld vasthoudt, ook wanneer hij, geestelijk afwezig, het directe contact met de wereld verloren heeft.

Zij waarborgen de eenheid van de menselijke ervaring. Bovendien doen ze in het denkproces zelf dienst als modellen en wegwijzers, zodat we niet blind door onze ervaringen zigzaggen - want onze lichamelijke zintuigen kunnen ons er met hun slechts relatief zekere kennis, niet doorheen loodsen. (...)

Ten slotte is er de onomkeerbaarheid van de relatie die in de metafoor wordt uitgedrukt; dit feit bewijst op zijn manier het absolute primaat van de wereld van de verschijnselen en levert daarmee bijkomend bewijs voor het buitengewone karakter van het denken, voor het feit dat het altijd buiten de orde gaat.” (149)

Maieutiek_2020_Denken&willen_4

18

18

Denken en het zien

- De wil theorieën kennen als model de begeerte, honger of het horen,
- Het oordelen ontleent zijn metaforische taal, (Kant)aan de *smaakzin*.

Jonas somt alle voordelen op van het zien als leidende metafoer en model voor de denkende geest. (152)

- afstand tussen subject en object → objectiviteit
- "gelijktijdige veelvoudigheid", → overzicht
- "keuzevrijheid ... die berust ... op het feit dat ik tijdens het zien niet meteen door het geziene object in beslag genomen word. → objectiviteit en focus
- Zien introduceert een toeschouwer → subject-object verhouding

Maieutiek_2020_Denken&willen_4

19

19

Suggestie van iets achter het denken

Denken = spreken, maar niet met de anderen maar in jezelf. Het ontleent zijn metaforen vaak aan het zien en dat suggereert een werkelijkheid, een landschap dat er is. (Bijv. ijsberg van de psychoanalyse blz. 154))

Schrijven en spreken met anderen is van een andere orde. Je schetst dat landschap voor een ander, maar daarmee is het er ook als verschijnsel.

Dat maakt dat het verschil tussen kennis en rede ook voor filosofen zelf vaak diffuus wordt. (Heidegger)

Maieutiek_2020_Denken&willen_4

20

20

Inzicht levert geen waarheid

De aanschouwing als metafoer en ook de metafoer van het inzicht, dat vaak na lange geestelijke inspanning zich ineens openbaart, bieden de suggestie van waarheid en van verschijnselen die nu gezien kunnen worden, maar er altijd al waren en die nu voor altijd zichtbaar voor ons zijn.

Maar het is een persoonlijk en tijdelijk inzicht. het gaat over betekenis en zin en kan daarmee geen kennis opleveren die waarheid biedt.

Maieutiek_2020_Denken&willen_4

21

21